

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 6.

Onsdagen den 2 Februari.

Klockan $\frac{1}{2}$, 2 e. m.

§ 1.

Upplästes till justering det i Kammarens sammanträde den 25 nästlidne Januari förda protokoll.

Efter slutad uppläsning deraf begärdes ordet af

Herr Dickson, som anförde: Jag ber, Herr Talman, att vid detta tillfälle få göra ett tillägg till den diskussion, som här egde rum Tisdagen den 25 sistlidne Januari. Jag kunde då icke göra det i brist på materialier.

Såsom Herrarne säkert påminna sig, gjordes under denna diskussion af en talare på upplandsbänken en jämförelse mellan den nu förelagda utgiftsstaten för år 1882 och utgiftsstaten för år 1881, hvarvid han anmärkte att den förra med öfver 2,000,000 kronor öfversteg den senare. Denna anmärkning behagade Hans Excellens Herr Statsministern upptaga till vederläggning, och behagade Hans Excellens dervid anförda, att utgiftsstaten för år 1881 jämförelsevis varit den svagaste, som under det nya representationsskicket afgifvits, och att det derföre icke vore rätt att jämföra den föreliggande statsregleringen med endast denna, utan borde man till jämförelse taga flera föregående års statsregleringar och ett medeltal af dessa statsregleringars utgiftsbelopp, hvarvid man skulle finna, att utgiftsstaten för år 1882 icke vore så högt upptagen. Till en sådan jämförelse tog Hans Excellens de sex åren 1876—1881, och Hans Excellens anförde, att den af Riksdagen för dessa år fastställda utgiftsstaten under hufvudtitlarne uppgått 1876 till 70,500,000 kronor, 1877 till 68,400,000 kronor, 1878 till 74,200,000 kronor, 1879 till 63,500,000 kronor, 1880 till 61,400,000 kronor och 1881 till samma belopp eller 61,400,000 kronor. Medeltalet af utgiftsbeloppen för dessa sex år skulle, enligt hvad Hans Excellens yttrade, utgöra 66,550,000 kronor eller 3,000,000 kronor mera än hvad Kongl. Maj:t nu begärt. Hans Excellens förbisaåg likväl då en ganska vigtig omständighet, som gör att denna beräkning blir fullkomligt vilseledande. Om Herrarne gå igenom utgifts-

staterna för dessa år skola Herrarne nemligen finna, att för de tre första åren eller 1876—1878 upptagits i utgiftsstaten hela den kostnad, som åtgått till uppehållande af statens jernvägstrafik. Deremot upptogs i inkomstbudgeten hela bruttoinkomsten af jernvägstrafiken. Numera och sedan år 1879 har den förändring skett, att utgifterna för jernvägstrafiken icke inberäknats i utgiftsstaten, och att i inkomstbudgeten upptagits blott och bart den presumerade nettobehållningen af statens jernvägstrafik. Och dessa trafikmedel hafva för dessa år verkligen icke varit ringa, ty de utgjorde 10,000,000 kronor för 1876, 11,000,000 kronor för 1877 och 11,600,000 kronor för 1878. Om man nu vill göra en beräkning af utgiftsstaterna och taga ett medeltal deraf, så måste man antingen anställa beräkningen endast för de tre sista åren eller, om man vill göra beräkningen för alla sex åren, söka få förhållandena likstämmande och således från de tre första årens utgiftsstaters frändraga dessa trafikmedel; och gör man detta, så kommer man till det resultat, att de af Riksdagen fastställda nettoutgiftsstaterna uppgå 1876 till 60,500,000 kronor, 1877 till 57,400,000 kronor, 1878 till 62,600,000 kronor, 1879 till 63,500,000 kronor och hvartera af åren 1880 och 1881 till 61,400,000 kronor. Medeltalet af utgifterna för dessa sex år, efter den rättelse jag nu tillåtit mig göra, blir 61,133,333 kronor. Jag kan således icke finna annat, än att den af talaren på upplandsbänken gjorda jempörelse eger sin riktighet. Jag vill härvid likväl erinra om, att de af Kongl. Maj:ts regering begärda anslag under alla dessa sex år i durchschnitt öfverstigit de af Riksdagen fastställda utgiftsbeloppen med omkring 2,000,000 kronor årligen. Och om samma förhållande, som gällt under de föregående 6 åren, äfven i år gör sig gällande, skulle utgiftsstaten för år 1882 efter den skärseid, som den kommer att genomgå i Kamrarne, icke komma att uppgå till mera än 61,500,000 kronor. Jag lemnar dock denna sak derhän. Jag önskar att med detta blott få göra den antydning, att jag för min egen enskilda del icke anser såsom någonting ondt, att statens både inkomster och utgifter fortgå i en ständigt ökning. Sådant utvisar, enligt min tanke, en sund utveckling af hela landets näringslif och betingas af en stigande produktion inom landet och en fortgående utveckling af landets naturliga förvärfskällor. Jag finner det endast naturligt, att statsutgifterna och statsinkomsterna fortgå i en jemt stigande proportion. Skulle ett motsatt förhållande under några år inträffa, så skulle jag för min del anse detta såsom ett tillbakagående som ingalunda är önskvärdt. Jag medger också gerna, att olyckliga år för landet kunna inträffa, som medföra en minskning i landets inkomster. Men om statsverkets inkomster minskas, så måste, enligt min uppfattning, staten förfara på samma sätt som en enskild person under enahanda förhållanden eller inskränka sina utgifter till det allra nödvändigaste.

Det är blott denna lilla rättelse jag har velat lemna, och jag anhåller hos Herr Talmannen, att den måtte få åtiölja till Stats-Utskottet i sammanhang med de vid remissdebatten afgifna yttranden.

Hans Excellens, Herr Statsministern Grefve Poss e: Herr Talman! Mine herrar! Jag föreställer mig det vara en rättighet för en hvar

af Kammarens ledamöter att vid justering af protokoll tillse, att detsamma öfverensstämmer med hvad i Kammaren förelupit; men att denna rättighet sträckes till berättigande att åter upptaga en diskussion, som redan af Talmannen förklarats afslutad, kan jag icke föreställa mig, lika litet som jag anser det vara lämpligt på sätt nu förefallit begagna ett sådant tillfälle till en statsekonomisk föreläsning.

Till följd af denna min uppfattning anser jag mig för egen del oberättigad att, på det sätt frågan framkommit, nu ingå i bemötande af hvad den ärade talaren på Göteborgsbänken yttrat, men jag hemställer till honom, att han omedelbart efter protokollets justering ville förskaffa sig Kammarens tillstånd att i det af honom nu anmärkta förhållande interpellera mig, då jag tillfälligtvis är beredd att genast afgifva svar.

Herr Ola Andersson i Burlöf: I referaten öfver den så kallade remissdebatten har man nästan allmänt ansett att densamma var af temligen matt beskaffenhet; och detta måtte vara skälet till att man nu velat försöka att något bättra upp densamma. Jag får dock säga, att jag, på sätt Hans Excellens Herr Statsministern nyss anfört, icke anser detta vara rätt lämpligt; ty lika väl som en talare skulle ega rätt att vid protokollsjusteringen göra tillägg till sitt förut afgifna anförande, lika stor rättighet måste i sådant fall en annan ledamot hafva att upptaga ett sådant tillägg till besvarande och kompletterande och den förre att bemöta det svaromål, som sålunda afgifvits. Ja, i detta fall skulle till och med den, som icke yttrat sig vid remissdebatten kunna få anledning att nu yttra sig; och hvar skulle detta sluta?

I Kammarens arbetsordning § 15 heter det: »Omförmälda protokoll skall å sjunde dagen derefter, om Kammaren då sammanträder, eller, i motsatt händelse, vid Kammarens näst derefter inträffande sammanträde af sekreteraren uppläsas samt, sedan Kammaren detsamma godkändt, förses med Talmannens anteckning derom». Och då, såvidt jag vet, nu icke kan vara fråga om annat än en protokollsjustering, får man ej göra annat än den *rättelse i protokollet*, hvartill man finner sig befogad, men icke göra *tillägg till diskussionen*.

Herr Dickson: Det har såväl af Hans Excellens Herr Statsministern som af en ledamot på skånebänken antydts, att jag icke skulle hafva varit i min goda rätt i fråga om hvad jag nu tillåtit mig att anföra. Jag vill dock icke disputeras något i fråga om denna sak. Jag anser dock att Herr Talmannen sitter här för att tolka grundlagen. Har jag företagit något, som är orätt eller olagligt, så ligger korrektivet därför i Herr Talmannens hand, och för hvad han gör och säger bugar jag mig.

Jag ber likväl att få fråga, huruvida icke, då vid protokollsjustering protokollet i sin helhet icke uppläses, men det *anses*, att hela den diskussion som vid tillfället fördes i Kammaren, blifvit uppläst, det då må vara hvar och en ledamots af Kammaren rättighet och skyldighet att framlägga en rättelse af en under diskussionen lemnad felaktig uppgift. Det är icke något annat, som jag velat

göra. Jag har icke velat framkalla någon diskussion öfver saken. Det lemnades vid det tillfälle då ämnet förevar i Kammaren en ganska förlätlig — jag medgifver det — men ganska vilseledande uppgift, och det var allenast denna, som jag ville vid detta tillfälle rätta. Jag anser mig alltså hafva handlat i enlighet med grundlagens både anda och bokstaf.

Herr C. A. Larsson: Ja, det kan vara tvifvelsmål om den saken. Uade det varit talaren på upplandsbänken, som haft något att anföra rörande de ifrågasatta missträkningarne, så skulle ett uppträdande nu från hans sida möjligen varit berättigadt, men att, såsom Herr Dickson gjort, en annan kommer och lägger sig i hvad icke honom sjelf rör, kan väl icke vara rätt. Ty om jag skulle vilja ställa till med diskussion efteråt, om jag glömt något, då saken var före, så skulle jag kunna sysselsätta Herrarne ett helt plenum med mina tillägg. Då emellertid talaren på upplandsbänken varit så grundlaga att han icke velat upprifva diskussionen, så anser jag, att Herr Dickson icke heller behöft göra det.

Herr Wieselgren: Det ovanliga har här förelupit att, under det grundlagen tillerkänner Herr Talmannen rätt att öfvervaka ordningen vid Kammarens sammanträden, Hans Excellens Herr Statsministern ansett sig böra ingripa och underrätta representanterna om hvad som i förevarande fall är med grundlagen öfverensstämmande eller icke. Jag hyser likväl en från Hans Excellens' uppfattning afvikande åsigt i det förevarande stycket, och jag grundar min åsigt på 76 § Riksdagsordningen. Den enskilde representantens rätt att fritt yttra sig till protokollet är i detta lagrum tillvaratagen just i fall af förevarande slag, då det nemligen heter: »Ur protokoll må vid justeringen med Kammarens bifall och den talandes begifvande, uteslutas dennes uttryck och äfven öfverläggning, som deraf följt; dock kunna ej sådana uttryck uteslutas, på hvilka beslutet tydligen sig grundar,» ty om meningen varit, att vid justering af protokoll ingen diskussion skulle få uppstå om hvad i det justerade protokollet står eller vid tillfället förelupit, skulle det citerade momentet ovilkorligen fått en annan lydelse.

Den tydning af samma stadgande, som den ärade talaren på Östgötabänken framlagt, kan jag icke heller gilla, ty det är, efter min åsigt, ingenting i stadgandet, som hindrar, att icke en annan person, än den, som fält yttrandet, kan väcka diskussion om det sammans befogenhet och på grund deraf yrka dess uteslutande ur protokollet. Om sålunda här i fråga varande talare också icke begagnat sin rätt ända derhän att han yrkat något uttrycks uteslutande ur protokollet, anser jag honom dock haft grundlagsenlig befogenhet att vid ett yttrande i det föredragna protokollet göra anmärkning.

Herr Lyttkens: Att Herr Dickson skulle göra en sådan framställning, som den nu i fråga varande, förundrar mig icke. Men jag begärde dock icke ordet för att yttra mig derom utan med anledning af den siste talarans förmåga att tolka grundlagarne.

Vid justering af ett protokoll kan visserligen sättas i fråga, att ett anförande, som Kammaren af en eller annan anledning icke anser böra kvarstå, skall ur protokollet utgå, men derföre är det icke medgifvet att under form af protokollsjustering komma med en ny uppgift, som icke förekommit i det ursprungliga yttrandet. Det var likväl detta, som herr Dickson gjorde. Han ville icke rätta ett origtigt uppfattadt uttryck i protokollet. Han har icke kunnat uppgifva, att ett enda uttryck i protokollet är af protokollsföranden origtigt uppfattadt, utan han har velat ådagalägga, att fakta, som äro i protokollet antecknade, äro origtiga. Detta är likväl två olika saker. Den ena är, att en talare meddelar en oriktig uppgift, som inflyter i protokollet, och den andra är, att få en riktig uppgift på felaktigt sätt i protokollet införd. Genom det förfarande Herr Dickson begagnat, upptager man en redan afslutad diskussion på nytt, men gör icke någon rättelse i protokollet. Man blott försöker att ännu en gång få en debatt i gång om ett redan behandladt ämne. Sjelf skulle jag vara färdig ett upptaga till besvarande de förslag om en mängd nya finansoperationer, såsom t. ex. användande af Riksbankens vinst till förstärkande af statsverkets grundfond, upptagande af ett större kreditiv i Riksbanken m. m. som af motsidan i Kammaren väckts. Jag anser detta likväl icke vara öfverensstämmande med grundlagen och jag underlåter det derför, ehuru jag sannerligen känner mig mycket frestad dertill. Att Herr Talmannen låtit oss utbyta tankar om denna rättighet, anser jag, med den liberalitet, hvilken alla våra talmän städse visat, vara helt naturligt, och den omständigheten, att Herr Talmannen icke vid detta tillfälle lyftat klubban, kan icke grunda något berättigande för Herr Dickson att tillvägagå såsom han gjort.

Herr Wieselgren: Jag vill blott bedja den siste ärade talaren bemärka, att i 76 § Riksdagsordningen stå dessa ord: »Vid justering kan ett beslut ej ändras, men väl *må sådana tillägg göras*, hvarigenom ingen ändring i beslutet uppkommer». Den rätt, som vi i detta hänseende hafva, är följaktligen icke så starkt begränsad, som han sökt framställa densamma.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, blef det förevarande protokollet af Kammaren godkänt.

Derefter justerades protokollet för den 26 Januari.

§ 2.

Företogos val af nio ledamöter i hvart och ett af de fyra Tillfälliga Utskott, hvilkas tillsättande Kammaren beslutit; och blefvo dervid utsedde till:

Ledamöter i Tillfälliga Utskottet N:o 1:

Herr <i>F. W. Dahl</i>	med 126 röster,
» <i>A. Hedin</i>	» 126 »
» <i>A. Rundbäck</i>	» 125 »

Herr	<i>J. Mörtsell</i>	med 124 röster,
»	<i>S. A. Hedlund</i>	» 122 »
»	<i>F. T. Borg</i>	» 121 »
»	<i>A. Hansson</i>	» 121 »
»	<i>A. F. Pettersson i Sibbarp</i>	» 121 »
och »	<i>A. Svensson i Bossgården</i>	» 121 »

Ledamöter i Tillfälliga Utskottet N:o 2:

Herr	<i>L. Andersson i Wall</i>	med 109 röster,
»	<i>Friherre J. T. Beck-Friis</i>	» 109 »
»	<i>K. J. Berg</i>	» 109 »
»	<i>N. Boström i Bodbyn</i>	» 109 »
»	<i>J. E. Ericsson</i>	» 109 »
»	<i>A. Larsson i Flicksäter</i>	» 109 »
»	<i>O. Larsson i Häste</i>	» 109 »
»	<i>A. J. Lyth</i>	» 109 »
och »	<i>S. M. Olsson</i>	» 108 »

Ledamöter i Tillfälliga Utskottet N:o 3:

Herr	<i>Johannes Bengtsson</i>	med 94 röster,
»	<i>P. E. Berglöf</i>	» 94 »
»	<i>A. L. Lewin</i>	» 94 »
»	<i>N. P. B. Lindgren</i>	» 94 »
»	<i>P. G. Näslund</i>	» 94 »
»	<i>J. Persson</i>	» 94 »
»	<i>J. Anderson i Tenhult</i>	» 93 »
»	<i>F. Andersson i Saleby</i>	» 93 »
och »	<i>P. Persson i Stora Isie</i>	» 93 »

Ledamöter i Tillfälliga Utskottet N:o 4:

Herr	<i>C. Andersson i Wallby</i>	med 88 röster,
»	<i>F. Andersson i Helgesta</i>	» 88 »
»	<i>H. F. Bergström</i>	» 88 »
»	<i>C. E. Casparsson</i>	» 88 »
»	<i>C. Herslow</i>	» 88 »
»	<i>A. P. Lind</i>	» 88 »
»	<i>A. Nilsson i Rinkaby</i>	» 88 »
»	<i>O. Perman</i>	» 88 »
och »	<i>P. G. Sandberg</i>	» 88 »

§ 3

Ordet begärdes af:

Herr Lyttkens, som yttrade: Allt, som rör statsregleringen är af den vigt och betydelse, att alla upplysningar derom följas med

uppmärksamhet icke allenast af Kamrarnes ledamöter, utan äfven af hela riket.

Här har i dag framstälts annärkningar i afseende på den nuvarande statsregleringen, hvilkas rättighet det för mig och många andra torde vara af vigt att få bekräftad, innan de af allmänna ryktet komma att upptagas. Jag tillåter mig därför att, enligt 21 paragrafen i den för Kammaren gällande arbetsordning, till Herr Statsministern framställa följande interpellation: »Äro de anmärkningar och sifferuppgifter rörande statsregleringen, hvilka i dagens plenum af Herr doktor Dickson blifvit framställda, rättiga?»

Sedan berörda spörsmål, skriftligen uppsatt, blifvit af Herr Lyttkens till Herr Talmannen aflemnadt samt af Herr Talmannen inför Kammaren uppläst, beslöt Kammaren, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, att samma spörsmål finge till Hans Excellens Herr Statsministern framställas.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse, som derefter på begäran erhöill ordet, anförde: Herr Talman! Mine Herrar! Ehuru arbetsordningen tillåter mig att bestämma dag för besvarandet af ett så beskaffadt spörsmål som detta, vill jag icke begagna denna rättighet, utan är beredd att genast lemna de begärda upplysningarne.

Då jag nyss ansåg mig förhindrad att besvara de af Herr Dickson framställda anmärkningarne, hemstälde jag till honom, att han, med iakttagande af det arbetssätt, som hos oss är vanligt, ville till mig framställa särskildt spörsmål i det anmärkta afseendet. Denna som mig synes billiga önskan har han icke ansett sig böra villfara. Jag är därför den ärade representanten på Hallandsbänken synnerligen förbunden, emedan han lemnat mig tillfälle att förklara mig öfver de gjorda anmärkningarne; ty det skulle icke varit angenämt, om de under loppet af några dagar förblifvit ovederlagda. Jag medgifver villigt, att Herr Dickson derigenom skulle förvärfvat ett öfvertag, men dess värde kan jag, med fästadt afseende å det sätt hvarpå det förvärfvats icke uppskatta synnerligt högt.

I sjelfva saken är det alldeles riktigt, hvad Herr Dickson upplyste, nemligen att i 1876, 1877 och 1878 års statsregleringar förekomma tio millioner i den förstnämnda och omkring elfva millioner i hvar och en af de två följande, som äro afsedda för utgifter i och för jernvägstrafiken, men deremot är det alldeles origtigt, hvad Herr Dickson velat antyda, att jag förbisett detta förhållande. Det har jag för visso icke gjort, utan jag har sett och uppskattat och öfvervägt det. Det förhåller sig nemligen så, att i dessa trenne års statsregleringar, der jernvägstrafikmedlen äro upptagna, förekomma icke med någon siffra de belopp, som till löner utgått af sportler och boställen. Dessa belopp har jag ansett på goda skäl motsvara jernvägstrafik-omkostnaderna. Att så är förhållandet, synes äfven framgå, då man jemför den ordinarie statsregleringssumman för år 1876 med den för år 1879. Utgifterna på ordinarie stat uppgingo 1876 till 55,185,000 kronor. Af dessa utgjorde 10,000,000 jernvägstrafikom-

kostnader. Det första året af de tre sista, eller 1879, då denna post uteslöts från utgiftssidan visar den ordinarie staten 56,490,000 kronor eller nära en och en half million högre än 1876, då dessa 10,000,000 kronor stodo der; och detta öfverskott har jag ansett vara en följd hufvudsakligen deraf, att i de tre senare åren statsregleringar ingått löner i kontant, som förut bestått i aflöning af boställen eller utgjorts af sportler och till följd deraf icke kunnat till siffran utföras. Vid frågans bedömande bör väl icke alldeles förbises de högst betydliga löneförhöjningar som ingå i de tre sista jämförelseårens statuter och icke ega sin motsvarighet i staterna för de tre första åren, der tolags och postutgifterna dessutom varit upptagna med alldeles otillräckliga, sedermera höjda belopp.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>C. E. Casparsson</i>	...	under 8 dagar från och med den 5 Febr.		
»	<i>Fr. Andersson</i>	i Saleby	» 5	»	7 »
och »	<i>A. Fredenberg</i>	» 10	»	8 »

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.